Asia Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi valtionrahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

**Eduskunnan hallintovaliokunnalle**

Kuten kirkkohallitus 28.8.2023 opetus- ja kulttuuriministeriölle antamassaan lausunnossa totesi, se vastustaa lakiin valtionrahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n muuttamista. Kirkkohallitus katsoo, että ehdotettu muutos loukkaa kirkon jäsenten yhdenvertaisuutta suhteessa kirkkoon kuulumattomiin. Kirkkohallituksen näkemyksen mukaan esityksessä tulisi vahvemmin arvioida muutosesityksen perustuslain mukaisuutta erityisesti yhdenvertaisuuden (PL 6 §) ja uskonnon ja omantunnon vapauden (PL 11 §) kannalta.

Rahoituslaissa säädetään valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle hautaustoimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimistojen ylläpitoon liittyviin laissa säädettyihin tehtäviin. Kyse on kirkon toteuttamista lakisääteisistä yhteiskunnallisista tehtävistä, jotka eivät palvele yksinomaan kirkon jäseniä, vaan muitakin kansalaisia ja ulkomaalaisia.

Rahoituslain tullessa voimaan vuoden 2016 alusta valtion rahoituksen määrä oli 114 miljoonaa euroa. Rahoituksen taso määriteltiin siten, että se kattaisi kohtuullisen osuuden evankelis-luterilaisen kirkon hoitamien, lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien (hautaustoimi, väestökirjanpito, kulttuurihistoriallisten arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpito) kustannuksista. Kohtuulliseksi osuudeksi arvioitiin tuolloin 80 prosenttia. Vuonna 2022 valtionrahoitus kattoi enää 74 prosenttia mainituista kustannuksista, mikä on noin 10 miljoonaa euroa vähemmän kuin lakia säädettäessä arvioitu kohtuullinen taso viime vuonna olisi ollut.

Jo rahoituslakia säädettäessä eduskunnan hallintovaliokunta totesi, että lakisääteiset tehtävät jäävät edelleen osin kirkon jäsenten kustannettavaksi ja kirkon jäsenet joutuvat kattamaan myös kirkkoon kuulumattomien lakisääteisiä palveluja sen vuoksi, ettei valtion rahoitus kata noin 20 prosentin suuruista osuutta kyseisten yhteiskunnallisten palvelujen kustannuksista. Valiokunta piti tämän vuoksi perusteltuna, että mahdollisuudet edellä mainitun epäkohdan korjaamiseksi selvitetään (HaVM 37/2014 vp, s. 3). Selvitystyöhön ei ole edelleenkään ryhdytty, vaikka hallintovaliokunta toisti näkemyksensä selvityksen tarpeellisuudesta mietinnössään HaVM 23/2016 vp.

Lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien kokonaiskustannusten laskennassa huomionarvoista on, että kokonaiskustannusten määrä olisi huomattavasti suurempi, mikäli kulttuuriperintökustannuksina raportoitaisiin kaikki kulttuurihistoriallisten arvokkaiden rakennusten ylläpidosta seurakunnille aiheutuvat kustannukset.



SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU/ELEKTRONISK UNDERSKRIFT
Johanna Simpanen 19.10.2023 Pekka Huokuna 19.10.2023

Kulttuuriperintökustannuksina raportoidaan kuitenkin ainoastaan se lisäkustannus, joka aiheutuu siitä, ettei suojelluissa kirkollisissa rakennuksissa useinkaan ole mahdollista käyttää tavanomaisia työmenetelmiä tai materiaaleja. Rakennusten restaurointi on tavallista peruskorjausta kalliimpaa, koska työssä vaaditaan erityistä ammattitaitoa ja -osaamista eikä kilpailua markkinoilla juuri ole. Kyse on usein korkeista rakennuksista, joissa työturvallisuuteen ja -menetelmiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Työ on tehtävä pieteetillä käsityömenetelmin perinteisiä materiaaleja käyttäen. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet sijaitsevat usein pienillä paikkakunnilla maaseudulla, missä pieni seurakunta yrittää säilyttää arvokasta kulttuuriperintöä kaikille. Seurakuntien hallussa olevasta kulttuurihistoriallisesti arvokkaasta esineistöstä aiheutuvista kustannuksista raportoidaan niin ikään vain lisäkustannuksen osuus. Tästä huolimatta seurakunnat vastaavat kulttuuriperinnön säilyttämisestä aiheutuvista kaikista kustannuksista.

Kirkkohallituksen arvion mukaan indeksileikkurin myötä lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien kulut kasvavat lähivuosina huomattavasti valtionrahoitusta nopeammin, mikä tarkoittaa, että valtionrahoitus kattaa lähivuosina yhä pienemmän osuuden lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien kustannuksista. Yhä suurempi osuus kustannuksista tulee siten katettavaksi joko hautaustoimen maksutuotoilla tai jäseniltä perittävin kirkollisverovaroin. Uhkana on myös, että kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden tarpeellisiakin peruskorjauksia joudutaan siirtämään tulevaisuuteen, jolloin rakennusten korjausvelka kasvaa entisestään. Huomioon ottaen kirkon ennustettu jäsenmäärän kehitys yhä vähenevä kirkkoon kuuluvien joukko joutuu osaksi vastaamaan kaikkien käytettävissä olevista, kirkon ja sen seurakuntien tuottamista lakisääteisistä palveluista aiheutuvista kustannuksista. Kirkkohallituksen karkean arvion mukaan indeksileikkuri voisi voimassaoloaikanaan vähentää evankelis-luterilaisen kirkon saamaa valtionrahoitusta noin 10 miljoonaa euroa.

Kirkko ja sen seurakunnat ovat omassa toiminnassaan pyrkineet toteuttamaan yhdenvertaisuutta osin myös lain velvoittamina. Hautaustoimen maksuja ei voida hautaustoimilain (457/2003) perusteella määritellä erilaisiksi sillä perusteella, että haudattava on seurakunnan jäsen. Luovutettaessa seurakuntien kirkonkirjoista, väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 48 §:n mukaisia todistuksia ja vastaavia asiakirjoja, todistuksista perittävät maksut ovat samat kaikille riippumatta siitä, kuuluuko henkilö johonkin uskontokuntaan vai ei.

Kirkkohallitus pitää ehdotettua rahoituslain muutosta perustuslain 6 §:n vastaisena, koska se asettaa ilman hyväksyttävää perustetta seurakunnan jäsenen eri asemaan kuin kirkkoon kuulumattoman uskontoon liittyvän syyn perusteella. Tämän

kirkkohallitus totesi jo opetus- ja kulttuuriministeriölle 28.8.2023 antamassaan lausunnossa. Kirkkohallituksen mielestä riittävänä perusteena ei voida pitää julkisen talouden sopeuttamista, koska toimenpiteet koskevat vain osaa kansalaisista eli kirkon jäseniä.

Kirkkohallitus katsoo myös, että rahoituslain muutos loukkaa niin ikään perustuslain 11 §:ssä turvattua uskonnonvapautta. Kirkon jäsenyyden perusteella, henkilön toteuttaessa oikeutta kuulua uskonnolliseen yhdyskuntaan, ei tule joutua suurempaan vastuuseen julkisen talouden tasapainottamisesta kuin kirkkoon kuulumattoman.

Pekka Huokuna
kansliapäällikkö

Johanna Simpanen
taloussuunnittelupäällikkö